KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2020/1142

(2020. gada 29. jūlijs)

par pastiprinātās uzraudzības pagarināšanu Grieķijā

(izziņots ar dokumenta numuru C(2020) 5086)

(Autentisks ir tikai teksts grieķu valodā)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 472/2013 (2013. gada 21. maijs) par to eurozonas dalībvalstu ekonomiskās un budžeta uzraudzības pastiprināšanu, kurās ir vai kurām draud nopietnas finanšu stabilitātes grūtības ([1]), un jo īpaši tās 2. panta 1. punktu,

tā kā:

(1) Pēc Eiropas Stabilizācijas mehānisma finansiālās palīdzības beigām 2018. gada 20. augustā ar Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2018/1192 ([2]) tika aktivizēts Grieķijas pastiprinātas uzraudzības sešu mēnešu laikposms, kas sākās 2018. gada 21. augustā. Pēc tam pastiprināto uzraudzību pagarināja trīs reizes ([3]) katru reizi vēl par sešiem mēnešiem, pēdējo reizi – no 2020. gada 21. februāra.

(2) Grieķija kopš 2010. gada ir saņēmusi ievērojamu finansiālās palīdzības apjomu, kā rezultātā Grieķijas atlikušās saistības pret eurozonas dalībvalstīm, Eiropas Finanšu stabilitātes instrumentu un Eiropas Stabilizācijas mehānismu kopumā ir 243 700 miljoni euro. Grieķija saņēma Eiropas partneru finansiālo atbalstu ar atvieglotiem noteikumiem, un 2012. gadā tika veikti īpaši pasākumi, lai uzlabotu parāda atmaksājamību, un vēlreiz 2017. gadā Eiropas Stabilizācijas mehānisma ietvaros. Eurogrupa 2018. gada 22. jūnijā panāca politisku vienošanos īstenot papildu pasākumus nolūkā nodrošināt parāda atmaksājamību. Par dažiem no šiem pasākumiem (tostarp par tādu summu pārvešanu, kas līdzvērtīgas ienākumiem, kurus eurozonas valstu centrālās bankas nopelnījušas no Grieķijas valsts obligācijām, kas tiek turētas saskaņā ar Nolīgumu par neto finanšu aktīviem un Vērtspapīru tirgu programmu) Eurogrupā var vienoties divreiz gadā, pamatojoties uz pozitīviem ziņojumiem par pastiprināto uzraudzību attiecībā uz to, kā Grieķija ievēro savas pēcprogrammas politikas saistības. Šajā sakarā, pamatojoties uz vienošanos, ko attiecīgi 2019. gada aprīlī, 2019. gada decembrī un 2020. gada jūnijā panāca Eurogrupa, tika atļauts izmantot no politikas atkarīgo parāda pasākumu pirmās trīs daļas.

(3) Grieķija ir Eurogrupā apņēmusies turpināt un pabeigt visas galvenās reformas, kas pieņemtas saskaņā ar Eiropas Stabilizācijas mehānisma stabilitātes atbalsta programmu ("programma"), un nodrošināt to svarīgo reformu mērķu īstenošanu, kuras pieņemtas saskaņā ar minēto programmu un tās priekštečiem. Grieķija ir arī apņēmusies īstenot konkrētas darbības fiskālās un fiskālās jomas strukturālās politikas, sociālās labklājības, finanšu stabilitātes, darba un produktu tirgu, privatizācijas un valsts pārvaldes jomās. Minētās konkrētās darbības, kas izklāstītas Eurogrupas 2018. gada 22. jūnija paziņojuma pielikumā, palīdzēs novērst Grieķijas pārmērīgās makroekonomikas nelīdzsvarotības un ekonomisko grūtību cēloņus vai potenciālos cēloņus.

(4) Komisija 2020. gada 26. februārī publicēja 2020. gada ziņojumu par Grieķiju ([4]). Komisija secināja, ka Grieķija saskaras pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību ([5]). Kaut arī vairākās jomās ir vērojams progress, tomēr vāja izaugsmes potenciāla un augsta bezdarba līmeņa kontekstā joprojām pastāv būtiska neaizsargātība un pagātnes sekas saistībā ar lielo valsts parādu, ieņēmumus nenesošu aizdevumu lielo apmēru banku bilancēs un ārējo sektoru. Valsts parāds Grieķijā 2019. gada beigās bija 176,6 % no iekšzemes kopprodukta, kas ir augstākais līmenis

([1]) OV L 140, 27.5.2013., 1. lpp.
([2]) OV L 211, 22.8.2018., 1. lpp.
([3]) Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/338 (OV L 60, 28.2.2019., 17. lpp.), Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/1287 (OV L 202, 31.7.2019., 110. lpp.) un Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2020/280 (OV L 59, 28.2.2020., 9. lpp.).
([4]) SWD(2020) 507 final.
([5]) COM(2020) 150 final.

Savienībā. 2019. gada neto starptautisko ieguldījumu pozīcija -150,6 % apmērā no iekšzemes kopprodukta joprojām ir ievērojami negatīva, lai gan tā ietver lielu ārējo valsts parādu ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem. Turklāt, neraugoties uz tekošā konta deficīta būtisko samazinājumu pēdējos gados, tas vēl aizvien nav pietiekams, lai apmierinošā tempā nodrošinātu lielās negatīvās neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas samazinājumu un panāktu, ka tā sarūk līdz piesardzīgam līmenim. Kaut arī bezdarba līmenis ir turpinājis samazināties no sava augstākā rādītāja 2013. gadā (27,8 %), 2020. gada februārī tas joprojām saglabājās 16,1 % apmērā. Ilgstošais bezdarbs (11,9 % 2019. gada ceturtajā ceturksnī) un jauniešu bezdarbs (35,6 % 2020. gada februārī) vēl aizvien ir augsts, lai gan tie arī ir ievērojami samazinājušies salīdzinājumā ar augstākajiem rādītājiem krīzes laikā (ilgstošais bezdarbs augstāko līmeni, proti, 19,9 %, sasniedza 2014. gada otrajā ceturksnī, savukārt jauniešu bezdarbam tas bija 60,2 % 2013. gada februārī).

(5) Pasaules Veselības organizācija 2020. gada 11. martā oficiāli pasludināja Covid-19 uzliesmojumu par pasaules mēroga pandēmiju. Tā ir nopietna sabiedrības veselības ārkārtas situācija, kas skar iedzīvotājus, sabiedrību kopumā un ekonomiku. Tā ir liels ekonomisks satricinājums ar būtiski negatīvu ietekmi uz Eiropas Savienības makroekonomisko perspektīvu. Grieķija, visticamāk, tiks skarta īpaši smagi, kam par iemeslu ir tās ekonomikas nozaru struktūra. Saskaņā ar Komisijas 2020. gada vasaras prognozi ekonomikas lejupslīde 2020. gadā varētu sasniegt [X %], taču 2021. gadā tai varētu sekot strauja, kaut arī nepilnīga, ekonomikas atveseļošanās. Ar prognozi saistītā nenoteiktība joprojām ir liela. Pandēmija, visticamāk, izraisīs ievērojamu valsts parāda pieaugumu un daļēji pavērsīs pretējā virzienā iepriekšējos gados konstatēto bezdarba līmeņa samazinājumu. Ātra izaugsmes atjaunošanās būs ļoti būtiska, lai nepieļautu histerēzes efektu un ierobežotu krīzes sociālekonomisko ietekmi. Recesijas smagums atspoguļo lielo tūrisma nozares īpatsvaru; šī nozare saskaras ar lielu nenoteiktību attiecībā uz ceļošanas ierobežojumu atcelšanu. Līdztekus globālās tirdzniecības sarukumam arī kuģniecības un transporta nozares, visticamāk, saskarsies ar spēcīgu lejupslīdi.

(6) Kopš pandēmijas sākuma Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir veikušas vēl nepieredzētus pasākumus, lai aizsargātu cilvēku dzīvības un viņu iztikas līdzekļus. Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju un īstenojot saskaņotu ES pieeju, Grieķija ir laikus pieņēmusi budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmas kapacitāti, ierobežotu pandēmiju un sniegtu atbalstu vissmagāk skartajiem iedzīvotājiem un nozarēm. Eiropas Savienība atbalstīja valstu centienus risināt veselības krīzi un mazināt triecienu ekonomikai. Cīņai pret vīrusu tā novirzīja sava budžeta līdzekļus, iedarbināja Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējo izņēmuma klauzulu, pilnībā izmantoja valsts atbalsta noteikumos paredzēto elastību un ierosināja izveidot jaunu instrumentu, kas palīdzētu cilvēkiem saglabāt darbu – atbalsta instrumentu bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*). Līdztekus pasākumiem, kurus veic Eiropas Centrālā banka un Eiropas Investīciju banka, ES reaģēšanas pasākumu ietvaros tiek darīts pieejams vairāk nekā pustriljons euro, lai atbalstītu darba ņēmējus un uzņēmumus. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija 2020. gada 27. maijā ierosināja Eiropas Parlamentam un Padomei izveidot Atveseļošanas un noturības mehānismu, lai sniegtu būtisku atbalstu reformu un ieguldījumu īstenošanai nolūkā stiprināt dalībvalstu ekonomikas.

(7) Covid-19 uzliesmojuma sekas vidējā termiņā un ilgtermiņā būs izšķirošā mērā atkarīgas no tā, cik strauji dalībvalstu ekonomikas atgūsies no krīzes, kas atkarīgs no pasākumiem, kurus dalībvalstis veiks, lai ar ES atbalsta palīdzību mazinātu krīzes sociālo un ekonomisko ietekmi. Grieķijai, tāpat kā citām dalībvalstīm, būtu jāgūst labums no ES atveseļošanas paketes, kas palīdzēs finansēt svarīgas reformas un ieguldījumus, kuru mērķis ir palielināt izaugsmes potenciālu un uzlabot ekonomikas noturību. Tas savukārt nepieļaus aizvien lielāku atšķirību veidošanos Savienībā.

(8) Komisija 2020. gada 20. maijā publicēja savu sesto novērtējumu par Grieķijas pastiprināto uzraudzību ([6]). Tajā tika secināts, ka, ņemot vērā Covid-19 uzliesmojuma radītos ārkārtējos apstākļus, Grieķija ir veikusi vajadzīgos pasākumus, lai īstenotu savas konkrētās reformu saistības, kas tai bija jāizpilda. Šajā novērtējumā tika ņemta vērā Grieķijas iestāžu ciešā sadarbība ar Eiropas iestādēm un atzīta nepieciešamība piešķirt prioritāti politikas darbībām, kuru ietvaros galvenā uzmanība tiek veltīta ārkārtas pasākumu īstenošanai, reaģējot uz pandēmiju. Ņemot vērā iepriekš minēto, ziņojumā tika atzīts, ka apturēšanas pasākumi pārskata periodā bija negatīvi ietekmējuši reformu īstenošanas spējas, un norādīts, ka, raugoties nākotnē, būs svarīgi saglabāt un – vajadzības gadījumā – pastiprināt reformu dinamiku, tiklīdz būs sākusies ekonomikas atlabšana.

([6]) Eiropas Komisija: Pastiprinātas uzraudzības ziņojums – Grieķija, 2020. gada maijs, iestāžu dokuments Nr. 127, 2020. gada maijs.

(9) Padome pārbaudīja 2020. gada valsts reformu programmu un 2020. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas 2020. gadā veikto padziļināto pārskatu un pamatojoties uz Komisijas novērtējumu. Padome ņēma vērā to, ka pandēmijas apkarošana un ekonomikas atveseļošanas veicināšana ir pirmais vajadzīgais solis, kas ļaus koriģēt nelīdzsvarotību. Tā ieteica ([7]) Grieķijai veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai efektīvi vērstos pret pandēmiju (tostarp stiprinot veselības aprūpes sistēmas noturību), izstrādātu saīsināta darbalaika shēmas un sniegtu efektīvu aktivizācijas atbalstu, kura mērķis ir mazināt krīzes ietekmi uz nodarbinātību un sociālo jomu, izvērstu pasākumus likviditātes nodrošināšanai un veicinātu publiskos un privātos ieguldījumus vairākās prioritārās ieguldījumu jomās, tostarp attiecībā uz zaļo un digitālo pārkārtošanos. Padome arī aicināja iestādes turpināt un pabeigt reformas saskaņā ar pēcprogrammas saistībām, lai tādējādi atsāktu ilgtspējīgu ekonomikas atveseļošanu pēc tam, kad pakāpeniski tiks atviegloti Covid-19 uzliesmojuma dēļ uzliktie ierobežojumi.

(10) Kopš Eiropas Stabilitātes mehānisma programmas beigām Grieķijas banku nozare ir kļuvusi stabilāka un noturīgāka pret satricinājumiem, taču joprojām pastāv mantotie riski un ievērojama pamatā esošā neaizsargātība, kuru pastiprina koronavīrusa uzliesmojuma negatīvā ietekme. Bankām joprojām ir pienācīga likviditāte, taču ieņēmumus nenesošo aizdevumu līmenis vēl aizvien ir augsts, kas 2019. gada decembrī bija 68,5 miljardi euro jeb 40,6 % no riska darījumu kopsummas par bruto aizdevumiem klientiem ([8]). Pandēmija varētu apturēt ieņēmumus nenesošo aizdevumu apjoma pakāpenisko samazināšanos, kurš 2016. gada martā bija sasniedzis augstāko līmeni (107,2 miljardi euro), savukārt 2019. gada septembrī tas bija 71,2 miljardi euro. Turklāt pašreizējais ekonomikas satricinājums negatīvi ietekmē banku stratēģijas ieņēmumus nenesošo aizdevumu samazināšanai un ieņēmumus nenesošu aizdevumu sekundāro tirgu, kā arī *Hercules* shēmas īstenošanu pēc tam, kad sekmīgi ir tikuši pabeigti pirmie darījumi; ar minēto shēmu atbalsta šādu aizdevumu pārvēršanu vērtspapīros. Grieķijas banku kapitāla pozīcija atbilst kapitāla prasībām, taču uzraudzības prasības kļūst aizvien stingrākas, un pieaug kapitāla vajadzības, lai zemas rentabilitātes apstākļos finansētu ieņēmumus nenesošo aizdevumu īpatsvara samazināšanu. Tāpēc Grieķijas bankas ir īpaši pakļautas riskam, ka pandēmijas dēļ pieaugs finansēšanas izmaksas un no jauna pasliktināsies aktīvu kvalitāte. Iestādes veic pasākumus, lai saglabātu finansējuma pieejamību skartajiem uzņēmumiem; tas papildina iniciatīvas komercbanku un kredītu apkalpotāju līmenī. Pēc tam, kad Covid-19 uzliesmojums negatīvi ietekmēja pašreizējo un iepriekšējo reformu iniciatīvu tempu, iestādes arī apņēmās turpināt svarīgas reformas finanšu sektorā un uzlabot esošos instrumentus, kuru mērķis ir ieņēmumus nenesošo aizdevumu noregulējums. Šīs reformas, piemēram, sadrumstalotā maksātnespējas režīma pārskatīšana, var palīdzēt vidējā termiņā mazināt krīzes ietekmi uz privātā sektora parādsaistībām.

(11) Neraugoties uz pēdējos gados panākto progresu, Grieķija joprojām saskaras ar būtiskām problēmām attiecībā uz tās uzņēmējdarbības vidi un tiesu sistēmu. Iestādes turpina darbu pie tā, lai uzlabotu regulatīvo vidi un palielinātu konkurētspēju, neraugoties uz to, ka Covid-19 uzliesmojuma dēļ ir mainījušās prioritātes un radušās grūtības. Lai gan Grieķija ir guvusi progresu tādās jomās kā uzņēmumu reģistrēšanas laika saīsināšana un mazākuma ieguldītāju aizsardzības stiprināšana, tā joprojām ievērojami atpaliek no labākā snieguma vairākās jomās (piemēram, līgumu izpildes panākšana, īpašuma reģistrācija, maksātnespējas noregulēšana u. tml.). Pandēmija ir kalpojusi par katalizatoru digitālās pārvaldības programmas īstenošanā, un iestādes ir apņēmušās veikt papildu pasākumus, lai vēl vairāk mazinātu administratīvo slogu, ar ko saskaras uzņēmumi un iedzīvotāji.

(12) Pēc tam, kad Grieķijai 2010. gadā nebija iespēja aizņemties finanšu tirgū, no 2017. gada jūlija tā sāka atgūt piekļuvi tirgiem, emitējot valsts obligācijas. Grieķijas valsts obligāciju ienesīgums sāka lēnām samazināties pēc ESM programmas sekmīgas noslēgšanas 2018. gadā, un 2019. gadā tas ievērojami samazinājās. Kopš pandēmijas sākuma Grieķija ir sekmīgi emitējusi gan valsts parādzīmes, gan ilgtermiņa obligācijas, kas liecina par pastāvīgu piekļuvi tirgus finansējumam, taču Grieķijas aizņemšanās nosacījumi vēl aizvien ir pakļauti lielam svārstīgumam.

(13) Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija secina, ka apstākļi, kas pamatoja pastiprinātas uzraudzības noteikšanu saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 472/2013 2. pantu, joprojām pastāv. Konkrētāk, Grieķija vēl arvien saskaras ar riskiem, kuri saistīti ar tās finanšu stabilitāti, un gadījumā, ja tie īstenotos, tie varētu radīt plašāku negatīvu ietekmi citās eurozonas dalībvalstīs. Ja šāda negatīva ietekme īstenotos, tā varētu rasties netieši, ietekmējot ieguldītāju uzticēšanos un tādējādi palielinot refinansēšanas izmaksas bankām un citām eurozonas dalībvalstīm.

([7]) Padomes 2020. gada 20. jūlija Ieteikums par Grieķijas 2020. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Grieķijas 2020. gada stabilitātes programmu.

([8]) *Avots:* Grieķijas Banka.

(14) Tāpēc vidējā termiņā Grieķijai arī turpmāk jāveic pasākumi, lai novērstu grūtību cēloņus vai potenciālos cēloņus, un jāievieš strukturālas reformas, lai atbalstītu noturīgu un ilgtspējīgu ekonomikas atveseļošanos nolūkā mazināt vairāku faktoru pagātnē izraisītās sekas. Minētie faktori ietver smagu un ieilgušu lejupslīdi krīzes laikā, Grieķijas parāda sloga apmēru, tās finanšu sektora neaizsargātību, joprojām salīdzinoši spēcīgo saikni starp finanšu sektoru un Grieķijas publiskajām finansēm, tajā skaitā valsts īpašumtiesību rezultātā, risku, ka smagā spriedze kādā no minētajiem sektoriem izplatīsies uz citām dalībvalstīm, kā arī eurozonas dalībvalstu riska darījumus ar Grieķijas valsti.

(15) Lai novērstu atlikušos riskus un uzraudzītu ar tiem saistīto apņemšanos izpildi, šķiet nepieciešami un pamatoti pagarināt Grieķijas pastiprināto uzraudzību saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 472/2013 2. panta 1. punktu.

(16) Grieķijai tika dota iespēja paust savu viedokli par Komisijas novērtējumu, kas tika nosūtīts 2020. gada 24. jūnija vēstulē. Savā 2020. gada 29. jūnija atbildē Grieķija kopumā piekrita Komisijas novērtējumam, ko tā sniedza attiecībā uz ekonomiskajām problēmām, ar ko valsts saskaras, un tas ir pamats pastiprinātās uzraudzības pagarināšanai.

(17) Grieķija arī turpmāk saņems tehnisko atbalstu saskaņā ar Strukturālo reformu atbalsta programmu (kā noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2017/825 ([9])) un tās turpmākajām programmām reformu izstrādei un īstenošanai, tajā skaitā galveno reformu turpināšanai un pabeigšanai, atbilstīgi politikas saistībām, ko uzrauga saskaņā ar pastiprināto uzraudzību.

(18) Komisija pastiprinātās uzraudzības īstenošanā plāno cieši sadarboties ar Eiropas Stabilizācijas mehānismu agrīnās brīdināšanas sistēmas satvarā,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Grieķijai saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 472/2013 2. panta 1. punktu piemērotais pastiprinātās uzraudzības laikposms, ko aktivizēja ar Īstenošanas lēmumu (ES) 2018/1192, tiek pagarināts par papildu sešu mēnešu laikposmu, kas sākas 2020. gada 21. augustā.

2. pants

Šis lēmums ir adresēts Grieķijas Republikai.

Briselē, 2020. gada 29. jūlijā

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Paolo GENTILONI

([9]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/825 (2017. gada 17. maijs), ar ko laikposmam no 2017. gada līdz 2020. gadam izveido Strukturālo reformu atbalsta programmu un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) Nr. 1305/2013 (OV L 129, 19.5.2017., 1. lpp.).